

Gheorghe Erizanu

# Și-am să devin erou

Texte egoiste

R o t o n d a

**CARTIER**

|                                                                        |    |
|------------------------------------------------------------------------|----|
| Prefață și mulțumiri .....                                             | 7  |
| Salonul zero .....                                                     | 9  |
| Salonul zero ( <i>continuare</i> ) .....                               | 11 |
| Salonul zero ( <i>sfârșit</i> ) .....                                  | 13 |
| Investiția în cultură e mai profitabilă decât cea din agricultură ...  | 15 |
| Acești înțelepți care ne conduc .....                                  | 17 |
| August. Acasă .....                                                    | 18 |
| Fratele-2 .....                                                        | 19 |
| Cehoslovacia mea. 21 august 1968 .....                                 | 21 |
| Bocitoarele .....                                                      | 21 |
| Scuarul Ghibu .....                                                    | 22 |
| Secolul comisarilor .....                                              | 24 |
| Exportul de cultură.....                                               | 24 |
| European gay.....                                                      | 26 |
| De ce mai facem cărți sau Cine are nevoie de Serghei<br>Sotnikov?..... | 27 |
| Romancierul de export .....                                            | 28 |
| Regele meu .....                                                       | 28 |
| Copiii noștri.....                                                     | 30 |
| Memoriile lui Carl Mannerheim.....                                     | 31 |
| Reforma educației.....                                                 | 33 |
| Cine și cum scrie istoria.....                                         | 33 |
| Noi, imperialii. Și noua cultură germană .....                         | 35 |
| Așteptând Leipzigul .....                                              | 36 |
| Cine va purta uniforma școlară .....                                   | 37 |
| Cum cumpărăm drepturi de autor .....                                   | 38 |
| Gaudeamus și Carol Schmidt .....                                       | 39 |
| Cultura e un bun comun.....                                            | 41 |
| Operațiunea „Uriașul Alb” .....                                        | 43 |
| O țară bogată, monșer.....                                             | 44 |

|                                                        |    |
|--------------------------------------------------------|----|
| Mardare .....                                          | 44 |
| București-Chișinău. În tren .....                      | 45 |
| Manuc Bei .....                                        | 46 |
| Satele au rămas fără bețivi .....                      | 47 |
| Karenin .....                                          | 47 |
| Soljenițin .....                                       | 49 |
| La chemat fete .....                                   | 50 |
| Există și scriitori vii. Și copii. Deocamdată .....    | 50 |
| Optimiștii rămân .....                                 | 52 |
| Emil Brumar și Gheorghe Crăciun .....                  | 52 |
| Pleacă câinii din Republica Moldova .....              | 54 |
| Lansările de carte .....                               | 54 |
| Sinuciderea unei vrăbii .....                          | 55 |
| Samizdat: Petru Cărare .....                           | 56 |
| Un vot .....                                           | 58 |
| Nuca grecească și politica moldovenească .....         | 58 |
| Chirurgul. Un monolog .....                            | 59 |
| Venezuela. Jilțul vulturului .....                     | 59 |
| <i>Tenis cu moldoveni</i> . După douăzeci de ani ..... | 60 |
| <i>Leto</i> . Rock 1985 .....                          | 61 |
| Un fascism românesc .....                              | 63 |
| 23 aprilie .....                                       | 64 |
| Shakespeare 455 .....                                  | 65 |
| Constituția, bunul-simț și schimbarea puterii .....    | 66 |
| Biata moldoveancă a lui Houellebecq .....              | 68 |
| Bocitoarele, așteptând barbarii. Și iacobinii .....    | 69 |
| Vara în care procurorul avea ochii verzi .....         | 71 |
| tzara mea .....                                        | 71 |
| Trompetele îngerilor .....                             | 72 |
| Ciornobil .....                                        | 73 |
| Chișinăul lui august 1944 .....                        | 74 |
| Guvernul Sandu. Prima sută .....                       | 77 |
| Limbi străine .....                                    | 77 |
| Nu toți șoferii sunt criminali .....                   | 78 |

|                                                                                                 |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Împotriva înăsprii legilor pentru conducătorii auto .....                                       | 81  |
| O situație dramatică .....                                                                      | 82  |
| Obiceiuri dezastruoase. Șmecherii .....                                                         | 83  |
| 8 noiembrie 2019. Cursul valutar, moțiunea de cenzură .....                                     | 83  |
| Imposibila iubire. Democrații & ACUM .....                                                      | 84  |
| Președintele și cavalerul .....                                                                 | 86  |
| Muzeul Literaturii Române e închis. Nu deranjați .....                                          | 86  |
| Vasile Romanciuc .....                                                                          | 87  |
| Un duel ipocrit: Pușkin & Kogălniceanu .....                                                    | 87  |
| Aleksandr Suvorov, generalul lui Dodon .....                                                    | 89  |
| Boierii pandemiei și numărătoarea de frați .....                                                | 91  |
| Vom învăța să mergem din nou .....                                                              | 92  |
| Numărătoarea de medici .....                                                                    | 93  |
| Moșu. 70 de ani .....                                                                           | 95  |
| Vestea bună: a dispărut plumbul din manuale. Vestea<br>proastă: răsare cenzura „sanitară” ..... | 96  |
| Sub pod .....                                                                                   | 100 |
| Oamenii mici .....                                                                              | 100 |
| Vlad Pohilă, minciunile nu pot fi spuse în limba română .....                                   | 101 |
| Cum apar iluminatii? .....                                                                      | 105 |
| Bac 2020 .....                                                                                  | 106 |
| Constituția 1994 .....                                                                          | 107 |
| Aleksandr Lukașenka .....                                                                       | 107 |
| Ordine și dreptate în Republica Dodon .....                                                     | 110 |
| Chișinăul fără cultură .....                                                                    | 111 |
| Covidul meu. Memoria sângelui .....                                                             | 113 |
| Cartea în librării .....                                                                        | 116 |
| Marîia Kalesnikava, inima Belarusului .....                                                     | 118 |
| Metoda Katz .....                                                                               | 120 |
| Alesul și capriciile intelectualilor .....                                                      | 121 |
| Ce spun ouăle lui Dodon .....                                                                   | 122 |
| Prima carte. Norvegia .....                                                                     | 123 |
| MD. 1 noiembrie 2020 .....                                                                      | 124 |
| Găgăuzii. Turcii ortodocși din Republica Moldova .....                                          | 126 |

|                                                                                      |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Un domn expirat.....                                                                 | 126 |
| Igor Șarov.....                                                                      | 128 |
| Valeriu Turea.....                                                                   | 131 |
| Maia Sandu. Sfatul bărbatului nr. 1.....                                             | 132 |
| Deces 2.500. Deces 2.519.....                                                        | 133 |
| Titivillus.....                                                                      | 138 |
| Luminițele lui Fănică.....                                                           | 139 |
| Mihail Gheorghe Cibotaru.....                                                        | 140 |
| Piața de carte în 2020.....                                                          | 140 |
| Iran. Nomazii lui Aurel Cepoi.....                                                   | 143 |
| O carte în așteptare. Citim împreună.....                                            | 144 |
| Întâlnirile președintelui.....                                                       | 145 |
| Nevoi firești. Cartea în biblioteci.....                                             | 146 |
| Învățăm litere rusești. Ca să putem citi cărți din biblioteca<br>școlară.....        | 147 |
| Grigore Vieru & tractorul meu.....                                                   | 148 |
| Piața de carte europeană în pandemie. Anul 2020.....                                 | 150 |
| Norocosul Gagarin.....                                                               | 152 |
| Maia Sandu și nepoții lui Voronin.....                                               | 153 |
| Și tu, Aznavour, crezi că am greșit.....                                             | 154 |
| Republica Moldova. E vremea oamenilor buni.....                                      | 155 |
| Bill Gates există. Și locuiește într-un orașel din nordul<br>Republicii Moldova..... | 158 |
| Platforma Crimeea, Trianonul și războiul diplomaților<br>moldoveni.....              | 160 |
| Când a început foametea.....                                                         | 163 |
| Independența și scriitorii.....                                                      | 164 |
| Maică-mea.....                                                                       | 166 |
| Manualele școlare. Vorbind științific.....                                           | 168 |
| Stradivarius la Chișinău.....                                                        | 169 |
| Hemingway, spionul.....                                                              | 171 |
| Regele Lear din stepa kazahă.....                                                    | 173 |
| Revista <i>Contrafort</i> .....                                                      | 174 |
| Kozak 3 & Oleg Serebrian.....                                                        | 175 |

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| Așteptându-i pe barbari, de Kavafis.....                                   | 177 |
| Ultima vară în oraș, de Gianfranco Calligarich.....                        | 179 |
| Pâinea noastră și pâinea ziariștilor noștri.....                           | 180 |
| De ce suntem mărginiți/limitați? .....                                     | 182 |
| Fima, de Amos Oz.....                                                      | 183 |
| Marea Neagră, luptele navale .....                                         | 184 |
| Când cărțile se vând greu.....                                             | 185 |
| Ucraina, fiindcă miercuri era joi.....                                     | 186 |
| Lumea lui Putin .....                                                      | 190 |
| O lecție de istorie. Marea Neagră, pe scurt.....                           | 192 |
| Rusia a început războiul. Și minte.....                                    | 193 |
| Război. Cum ne comportăm? .....                                            | 195 |
| Rusia. Așa cum a fost cândva .....                                         | 197 |
| „Operațiune specială” pentru to(n)ți.....                                  | 199 |
| Arta în vremuri de război.....                                             | 200 |
| Cum scriem numele ucrainene și belaruse.....                               | 200 |
| Otrăvirea lui Eugen Doga .....                                             | 201 |
| Insula Crimeea și lumea rusă .....                                         | 202 |
| Un furt: „Războiul sfânt” .....                                            | 206 |
| Armata generalilor mail.ru .....                                           | 206 |
| Cărțile în Rusia. După o lună de război .....                              | 208 |
| Nichita lui Bogdan Crețu.....                                              | 209 |
| Războiul și lumea. Politrucii noștri .....                                 | 209 |
| Războiul va șterge totul .....                                             | 211 |
| Simatoc, mijlocușul cu nr. 10, la prima echipă de aur<br>a Barcelonei..... | 213 |
| Și-am să devin erou .....                                                  | 214 |
| Culorile și literele războiului .....                                      | 214 |
| Doi căpitani.....                                                          | 217 |
| Transnistria .....                                                         | 218 |
| Transnistria: 2.0 .....                                                    | 220 |
| Cobasna.....                                                               | 221 |
| „Trenulețul” lui Vsevolod Ciornei .....                                    | 221 |
| Coadă noastră cea de toate zilele .....                                    | 222 |

|                                                                              |     |
|------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Asta nu e o propagandă .....                                                 | 223 |
| Spiridon Vangheli.....                                                       | 225 |
| Universitățile noastre.....                                                  | 226 |
| Cătălin Spînu, aur și sărăcie .....                                          | 227 |
| Ziua Independenței.....                                                      | 228 |
| Acasă. Prin cultură.....                                                     | 230 |
| Codul Durov și spălătoresele politicii moldovenești .....                    | 231 |
| Obișnuința lecturii .....                                                    | 232 |
| Moartea pe zebra.....                                                        | 232 |
| Moartea citește Biroul Național de Statistică al Republicii<br>Moldova ..... | 234 |
| Mintenaș Miya Kosei .....                                                    | 235 |
| Prin spitale.....                                                            | 236 |
| Un om bun.....                                                               | 237 |
| Adormirea cărții. Cei doisprezece, bibliofili și enoriași.....               | 238 |
| Liturghier. Scrisoare către Mateevici.....                                   | 240 |
| Valerie Volontir. O scrisoare ascunsă .....                                  | 241 |
| Monumentul Libertății.....                                                   | 242 |

## Salonul zero

Nu e adevărat că e un oraș pe coline. Chișinăul e o bortă a pământului. Există doar coborâre. Plină de cratere. Mergem doar cu capul în jos. Cu picioarele care intră în cap.

Când ești într-o salvare. Pe orizontală.

Auzi girofarul. Ca un fundal sonor. E undeva departe. Peste borta pământului.

Medicii de la salvare sunt mulțumiți că salvarea e o cutie de conservă înaltă. Nu trebuie să se strecoare aplecați. Și are utilajul necesar pentru primul ajutor. „Oricum, e mai bine să trăiești cu un ficat afectat decât să mori cu un ficat sănătos.” Asta-i după ce-ți iau tensiunea, îți fac cele două injecții, perfuzia și radiograma. „Motorul a fost făcut deja de trei ori. Era o rablă de la bun început. Am căutat pe net codul motorului. Nu există. Nu era prevăzut pentru autosalvare. De aia simțiți toate gropile. Mașinile pe care le-a procurat Urecheanu au fost produse ca mașini pentru salvare din uzină. Sunt mai line. Asta a fost reutilizată ulterior. Bine că e înaltă.”

Chișinăul coboară. Picioarele intră în cap.

„Doamnă, îi scoateți verigheta. Nu trebuie să aibă nimic metalic. O să rămână așa cum l-a făcut maică-sa.”

„În salonul zero (cu accentul pe o!)” „Nici n-am știut că aveți și zero (cu accentul pe o, ca o bortă mare pe care trebuie s-o simți).”

Se aude o simfonie de ciripit de păsărele. Parcă-i din codrii noștri. Din *Cumplite vremi* de Vladimir Beșleagă. E intrarea în rai. Sunt aproape de fericirea supremă.

Ghinion.



Nu e paradisul. E tonul de apel al unui telefon mobil. „Să stropești cartofii dimineața devreme sau seara. Altfel, pe căldura asta, îi arzi!”

„Cei de la salvare iar au pus cateterul aiurea.”

Salonul zero are șase paturi. Mobilier de birou. Cărți inutile și necitite dintr-o bibliotecă personală, aduse aici. Pe o poliță. O. Henry, Dumas, Șolohov. Voluminoase. În rusă. Cartonate. Mape. Un televizor vechi. Sus. N-a fost pus în priză de ani. Niște cutii de carton.

Vecinul din față, cel cu tonul de apel cu ciripit de pășărele, dă indicații cât costă cositul lucernei. Câte baloturi de lucernă vor ieși. „A fost sora medicală. Ți-a lăsat câte două pastile diferite. Iei două acum, mâine-dimineață le iei pe celelalte. Am întrebat-o pentru ce-s. A zis că sunt de dragoste. O soră medicală nu poate răspunde așa. Am stat în anii '80 într-un spital cu un aviator. El întreba cum se numește fiecare injecție, fiecare pastilă. Și nota într-un caiet. L-am întrebat de ce notează. Mi-a zis că, din cauză că nu a notat, taică-su, aviator și el, aviator emerit al Uniunii Sovietice, a murit cu zile în spital. Și nu au putut trage la răspundere pe nimeni. A fost o eroare a medicilor. Dar nu era nimic scris. A fost ucis. Și n-au putut demonstra nimic. De atunci, de câte ori sunt internat în spital, îmi notez și eu fiecare denumire de pastilă. În fiecare zi. Și la ce oră am luat-o. Ai mei știu. Nu am un caiet chiar ca el. Am niște foi. Nu poate o soră medicală să spună că ți-a dat pastile de dragoste. Nu te lecuiește nimeni de dragoste aici.”

E Serioja. Nea Serioja, agricultor. Din '72. A lucrat în colhoz. Probabil, ca șef de brigadă sau agronom. Putea fi și președinte de colhoz. Are în jur de 70 de ani. Diabetic. Athletic. Bărbatul alfa. Va da sfaturi și de pe patul de moarte. „Când am venit în colhoz, aveam un salariu de 90 de ruble. Stăteam în casa colhozului, în fosta casă a președintelui. Peste drum îmi construiam casa mea. Dar puneam deoparte și bani. Strângeam pentru motocicletă. Costa o mie șase sute de ruble. Dar trebuia să dai pieli-

cele de cârlan. Am cumpărat din sat cu 25 de ruble pielica. Șaptezeci de pielicele. Vreo douăzeci erau dubite bine. Era un evreu la raipotrebsoiuz (asociația raională a cooperăției de consum). Mi-a dat douășpe ruble de pielică. Dar m-am făcut cu un Ural cafeniu, cu ataș. Era a doua motocicletă în sat. Mai era un învățător care avea un MT.

Cu zece ruble mă duceam la Vadul lui Vodă și-mi cumpăram o ladă cu bere, dădeam sticla la schimb, un baton de cârnaț Doktorskaia, două borcane de maioneză, șase pâini dintr-o rublă. Cu rest de patru copeici sau patru cutii de chibrituri. Îmi ajungea pe o săptămână.

Acum o cutie de chibrituri costă 30 de bani.”

*(va urma, probabil)*

12 iunie 2017

## Salonul zero (continuare)

Iar apare simfonia cirip-cirip, tru-lu-lu. E tonul de apel al agricultorului îndrăgostit de pământ. Nea Serioja dă indicații soției: ce să facă, unde să ducă, ce să strângă, ce să pună, de unde, unde, când. Ce să-i aducă mâine. Mănâncă covrigi.

Valera, nea Valera, vecinul lui nea Serioja, un bărbat consumat de peste 60 de ani, cu fața încă umflată (în foaia de observație are înscrise și două atacuri de cord), comentează perioada sovietică: „....blbl, Dodon, blead, Plahotniuc, blbl, blead, Năstase, blead, blbl... Dodon... blead... Plahotniuc... blead... Maia... blead... Năstase... blead... blbl...”

Nea Serioja spune: „Iaca eram eu tânăr. Și prost. Că nevastă-mea îmi zice și acum. Acum ai vrea tu, dar nu mai poți. Bine, când voiam și eu, tu umblai cu băutul, nopți la rând. Ai vrea măcar o noapte din treizeci. Dar ți-a trecut timpul. Și n-o face cu răutate.” Nea Valera spune și

el: „blbll... Dodon... blead... Plahotniuc... blead... Maia... blead... Năstase... blead... blbll...”

Vine fiica lui nea Serioja. Îi aduce sacoșa. Scoate fiecare lucru din ea. Se uită, îi caută un loc în noptieră. Îl așază cu grijă. Întreabă dacă au reușit cu una, cu alta. Fiica, o blondă frumoasă, chiar dacă marea dragoste a tatălui său pentru pământ se așază deja peste chipul ei, răspunde cuminte și ascultător.

Fiica a plecat. Nea Serioja mănâncă covrigi. Se uită în noptieră. Mai mănâncă un covrig. Iar se uită. Telefo-nează: „Să-i spui lui mă-ta că mi-a trimis dintre cele zece aparate de ras pe cel mai tocit. Măine să mi-l aduci pe cel albastru. Sau intră, dacă nu ești departe, într-un magazin și ia-mi unul nou.”

Nea Serioja mai mănâncă un covrig. Fiica îi aduce un aparat nou. Îl ia fără comentarii pe cel adus mai devreme. Pleacă. „Ieri aici a mai fost un bolnav, un evreu. Dar nu i-a plăcut ceva și a fugit peste noapte.”

Vine medicul. Foaia de observație devine publică pen-tru cei din salon.

Nea Serioja era în câmp. Verifica stropirea cu ierbicide a porumbului. S-a spart în fața lui furtunul de la cisternă. Și jetul cela l-a împröscat. A reușit să-și acopere fața. Dar mâinile i-au fost stropite. S-a spălat abia peste două ore. Dragostea de pământ nu așteaptă. Apoi au fost alte lucrări în câmp. A ajuns la medici abia a patra zi. Când tot orga-nismul îi era deja afectat.

Nea Valera, printre dodonii și blbll-urile lui, a zis că a vrut să mănânce niște căpșune. Două albine i-au dat ac. E alergic. E versiunea pentru medici. Pentru noi: prășeam la vilă. Și au dat peste mine niște albine.

În locul pacientului evreu, a apărut Maxim, de vreo 25 de ani, scund, cu unghii mici, degete dolofane, șmecherul activ. A telefonat. L-a rugat pe un prieten să vină să-i adu-că țigări. A băut o jumate de sticlă de chimicale, ceva ce era în Golful lui. Peste o jumate de oră s-a internat. E va-

rianta oficială. Și pentru noi, și pentru medici. Medicul l-a întrebat dacă a vrut să se sinucidă. Noi nu l-am întrebat. Oricum, el a răspuns cum a vrut el.

„Ai 120 cu 70”, îmi zice medicul. „Asta-i tensiune de aviator”, comentează nea Serioja. „Și te-au adus cu 90 pe 60.”

Noaptea, nea Valera mergea la fiecare jumate de oră la baie. Tot cu jumătate de oră. Nea Serioja: „Suka, ia organism idiot, nu mă pot duce afară, suka.”

Noaptea de spital e lungă. Nea Valera la budă. Jumate de oră. Jumate de oră, în pat, jumate de oră la budă. Jumate de oră în pat. Nea Serioja tot pomenea de „suka”, care nu-i dădea voie să se ducă afară. Din jumate în jumate de oră. De aia dimineața în spital vine foarte devreme.

Maxim a dormit buștean. Și se credea sănătos. Dormea în patul în care a dormit pacientul evreu. Care a fugit din spital cu o zi mai devreme.

*(urmează sfârșitul)*

13 iunie 2017

## Salonul zero (*sfârșit*)

Maxim a umblat a doua zi prin salon, pe la balcon, parcă trebuia să mai facă niște spălături de stomac. Până la urmă, a făcut ceea ce știa el mai bine. A luat și a plecat.

Secția de toxicologie e cu regim semiînchis. Stă o tanti la ușă. Paznic. „N-ai voie!” Maxim și-a făcut voia lui.

Am rămas în trei din nou: nea Serioja, nea Valera și eu.

După-masă au început să apară noii pacienții. Unul s-a otrăvit cu căpșune, altul a mâncat castraveți, al treilea e după roșii. Toate sunt produse autohtone. „Made in Republica Moldova.” Vânzătorii își laudă produsul. Au gust. Nu ca roșiile turcești.

Încă nu au apărut harbujii.

„Am văzut eu cum cresc castraveții. Are o cisternă de 5 tone cu silitră și-i bagă la irigarea cu picătura. În fiecare zi îi dă cu silitră. Ca să fie primii pe piață. Așa-i și cu roșiile, și cu căpșunile, și cu ridichea. Doar gogoșarii nu absorb atât de multă silitră.” Nea Serioja e enciclopedia agriculturii moldovenești.

După foaia de observație pacienții din salonul zero au trecut la viața politică. O continuare a foi de observație. Fața, limba, gâtul lui nea Valera s-au subțiat. Dar discursul era tot din cinci personaje și două cuvinte de legătură. Poate mai bine articulate.

Am vrut să ies la o plimbare. „Nu se poate, băiețele”, îmi zice tanti de la intrare, cea care i-a scăpat pe evreu și pe Maxim în două zile. Veghează. Primul medic nu are nimic cu mine. Nu sunt al lui. Și n-am de ce mă uita la el ca Lenin la *burjuazie*. Al doilea îmi ține un discurs lung despre regimul semiînchis de la secție, despre procurorii care trebuie să le dea explicație pentru fiecare pacient fugar, despre semnătura pe care am pus-o pe foaia de observație. „N-am pus nicio semnătură.” Asta nu mai conta. „N-ai voie.” M-am uitat ca Lenin. M-a pus să scriu de ce vreau să ies din salonul zero. I-am scris. Am ieșit pentru două ore.

Cine crede că adoarme ultimul în salonul cu șase pacienți, acela greșeste. N-ai cum. E ca în *Passacagliile* lui Bach. Șase organisme otrăvite sunt în competiție cu liniștea nopții.

Până la urmă adormi. Ca să sforăi și tu. Visezi. Un vagin mare peste tine. Ca în Almodóvar. Se scurge un lichid verde-negru. Lipicios. Apar drăcușorii. Trei de o parte. Micuți-micuți. Trei de altă parte. Micuți-micuți. Și un drac mare se lasă în centru. Negru-negru. Coboară încet-încet. Când ajunge la orizontul Câmpiei Borges, atunci devine și mai mare. E dominant. Cei trei drăcușori mici din stânga și cu cei trei drăcușori mici din dreapta, care începeau să-mi fie simpatici, se tolesc. Se transformă în soclu pentru dracul dominant, negru și care nu-mi place. Și nu-i plac.

Freud ar interpreta asta ca lipsă de afecțiune.

Mămucă-mea ar fi zis că e a vânt.

E doar un vis, Carl.

Iată polițiștii pe care i-am văzut pe Valea Rediului, înainte de accident, nu-mi păreau drăcușori. Îi vedeam ca pe niște îngerași, în nori, aveau deasupra capului un curcubeu. Și unul ținea cu mâna o zebra din savana africană. Și voia să urce pe ea. Dar ea era cu nagăț. Nu voia să stea locului. Oprea norii.

Asta ce-i, Freud? Sau, mai bine, să-l întreb pe Jung?

E a bani, avea să-mi zică mămucă-mea.

Polițiștii aveau nevoie de bani. S-au dus pe o stradă lă-turalnică. Au pornit girofarul. Opreau mașini. Sau poate erau îngerași din cadrul operațiunii „Zilele albe”.

Postul de radio public începe cu imnul. Apoi au o oră de reportaje locale.

„În raionul Briceni pomicultorii au reușit deja să facă a șaptea stropire a livezilor de meri.”

14 iunie 2017

## Investiția în cultură e mai profitabilă decât cea din agricultură

Eu n-aș fi atât de pesimist și aș încerca să ne rupem de acest discurs cu garda jos al criticilor literari de la noi și al jurnaliștilor culturali, care spuneau că scriem de nevoie, nu din plăcere.

Dacă s-ar face un studiu economic și s-ar calcula cât au adus în PIB-ul României vânzările operelor lui Eminescu, de la edițiile lui Maiorescu până la cele de azi, și s-ar compara cu o mare întreprindere siderurgică din Galați, de exemplu, eu nu sunt sigur că întreprinderea siderurgică din Galați a fost mai profitabilă pentru bugetul României decât operele lui Eminescu. Dacă s-ar face un studiu de felul acesta, sunt

sigur că cei care ne conduc o să se uite un pic altfel la produsul cultural. În momentul în care opera lui Brâncuși se vinde cu 57 de milioane de euro și actualul guvern al Republicii Moldova are vreo treizeci de condiții de îndeplinit de la Uniunea Europeană, ca să obțină o sută de milioane – vorbim de cifre exacte, chiar dacă suntem în domeniul cultural –, atunci o să vă dați seama cât de importantă este cultura, inclusiv literatura. Un alt exemplu: la Festivalul de Teatru de la Avignon, fiecare euro investit aduce 7 euro profit. Cred că nici drogurile nu aduc atâtea bani.

Dacă privim cultura din acest punct de vedere, dacă creăm un cadru de susținere simplu și clar, atunci ar fi suficient ca cele 1.300 de biblioteci din Republica Moldova să-și facă abonament la *Contrafort*, și atunci redacția va pune un preț real de vânzare și n-o să aibă nevoie să ceară bani de la ICR. E nevoie de investiții mici, dar inteligente.

Discutam la una dintre întâlnirile noastre de seară de ce literatura română nu pătrunde în Occident. Iulian Frunțașu vorbea că i s-a dat Nobelul Hertei Müller, care s-a născut în România, și eram întrebat de ce nu s-a deschis cultura română. Replica mea a fost: dar când i s-a dat Premiul Nobel lui Dario Fo, literatura italiană s-a deschis către restul culturilor?... Nu cred. Soluția este să investești în traducerea unor cărți valoroase peste hotare, și atunci cărțile valoroase atrag alte cărți valoroase și prețul culturii crește. Și nu sunt investiții mari.

Este mult mai ușor să dinamizezi cultura decât să dinamizezi agricultura.

(Din dezbaterile *Cronica de carte în ziare, reviste, bloguri, Facebook* de la Zilele Literaturii Române, ediția a III-a, apărută în *Contrafort*, nr. 5-6. Până ajunge în imperiul netului, îl găsiți în chioșcuri. E contribuția directă a fiecăruia dintre noi. E mică. 6 lei. Pentru o revistă de cultură. Dar e reală. Până și prășitul unui rând de porumb e mai mare astăzi decât o revistă de cultură.)

10 iulie 2017



## Acești înțelepți care ne conduc

LIBRIS | We know books

Republica Moldova are nevoie de o mână de fier, declară președintele Dodon. Văzându-se întruchiparea unui element al regnului animal cu cinci capete pe o cutie toracică cu coadă sau fără, lungă sau scurtă (aveți libertatea imaginației) din poveștile populare de oriunde: rusul Putin, belarusul Lukașenka, ungurul Orbán, turcul Erdoğan și coreeanul Kim Jong-il.

Premierul Filip încearcă să facă reformele care au tot fost amânate sau obstructionate. Din 2009 până în 2015. Tot de actualii reformatori. Și par necesare, și par bine intenționate, și par corecte.

Coordonatorul Plahotniuc vorbește de la New York, la o întrunire a Internaționalei Socialiste, despre soluționarea conflictului transnistrean prin retragerea trupelor de pacificatori ruși, prin retragerea armamentului rusesc (în fond, respectarea deciziilor Summitului OSCE de la Istanbul din 1999. Summitul OSCE, care înseamnă participarea celor 55 de șefi de state sau de guverne, arareori se întâmplă. Deciziile OSCE sunt recomandări, care arareori se întâmplă. Dar sunt constatări importante. Și orice țară are grijă și se dau lupte crâncene pentru virgule, cuvinte, care apar în deciziile finale. Și asta se întâmplă tot timpul). Și discursul lui Plahotniuc pare corect și tranșant. Așa cum ar fi trebuit să-l menținem de peste 25 de ani. Ca să nu ajungem în situația de azi, când vrem capul lui Șevciuk, care se ascunde la Chișinău. Și parcă îl putem lua. Dar nu-l putem lua. Am fost prea evazivi până acum. Și prea diplomați. 5+2 înseamnă că i-am acceptat ca egali pe cei de la Tiraspol. Chișinăul și Tiraspolul sunt 2 egali. Ceilalți cinci sunt mediatorii noștri, ai Chișinăului și ai Tiraspolului.

Președintele Voronin vorbește despre corupția din Parlament. Dă și cifre: deputatul comunist Dodon l-a votat pe președintele Timofti pentru 3 milioane de euro. Foștii deputați comuniști și liberal-democrați, transformați în



mașini de vot democratic, costă 5 milioane de euro. Organele de drept însă nu se autosesizează. Vorbele unui fost președinte sunt percepute ca și cuvintele din cântecul lui Bob Dylan. Vânare de vânt.

În această brambureală a acestor înțelepți care ne conduc, care par elemente democratice, vine o propunere a Ministerului Justiției, care limitează activitatea organizațiilor neguvernamentale și stabilește interdicții pentru finanțarea directă sau indirectă a acestora din afara Republicii Moldova. După modelul belarus, rus și maghiar.

Într-un stat embrionar, după ce am înlocuit presa cu trollii, partidele cu SRL-uri, Dumnezeu cu o cutie poștală, justiția cu reglarea de conturi, Curtea Constituțională cu legiuitorii, alegerile parlamentare cu cumpăratul sufletelor și transformarea lor în mașini de vot utile (indiferent de sistemul electoral), au mai rămas niște naufragiați ai societății civile, care ne încurcă să fim înțelepți. Îi eliminăm.

Rămânem doar noi. Înțelepții care vă conduc. Închidem țarul. Al nostru. Și al vostru.

Ultimul va stinge lumina.

13 iulie 2017

## August. Acasă

Polițiștii noștri sunt fericiți. După ce au făcut scut viu între mulțimi aduse și venite, au liber la dijmuală.

Dimineața, fără operațiuni ample cu denumiri gen „Noptile albe”, vânează damful șoferilor cu ochelari de soare. Apoi au toată ziua la dispoziție pentru mașinile cu numere înmatriculate în Italia, Franța, Spania. Sunt alor noștri. Plecații. Veniți să-și irosească concediul acasă. Care au bani. Spre deosebire de ai noștri. Rămașii. Plecații noștri, dacă încă nu i-au stricat sistemele străine, mai au memoria dijmiei.